

Verslag lezing: Vóór 1700 drogen de bronnen niet op

Door: Jan Leeuwenhoek

d.d. 19-2-2019

De heer Verhoef is genealoog en een initiatiefnemer van de serie Utrechtse parentelen vóór 1650. Hij geeft aan al vroeg belangstelling te hebben gehad voor genealogie. Verhalen over vroeger hadden hem al jong gegrepen. Dat had ook te maken met zijn eigen naaste familie geeft hij aan. Hij had twee oma's en twee "niet echte" opa's. Als klein kind was hij al nieuwsgierig naar hoe dat precies zat. Toen hij een oma ernaar vroeg –de vader van zijn moeder was al zo vroeg overleden, dat zijn moeder hem niet gekend had- kreeg hij weinig respons: dat was niet voor kleine kinderen. Dat belemmerde zijn belangstelling niet. Hij was er al vroeg bij met het uitzoeken -vooral in het Rijksarchief- van de familie Verhoef. De periode van de Burgerlijke Stand ging vrij snel en de 18^e eeuw was ook niet zo moeilijk. De eerdere periode heeft hij later opgepakt.

Denis Verhoef geeft aan later in contact te zijn gekomen met een groepje "diehards". Mensen die veel energie hadden om te zoeken in de oudste bronnen. En die ook graag wilden samenwerken vanuit het besef: het vinden van een klein sprokkeltje door de één, kan een

belangrijke vondst zijn voor de ander. Naar aanleiding van een grote parenteel die door één van hen was gemaakt ontstond het idee om met een reeks parentelen te gaan beginnen, met een proband uit heel oude bronnen. Uitgewerkt tot circa 1650, wanneer er meest veel bronnen aanwezig zijn.

Zo is de serie Utrechtse parentelen voor 1650 ontstaan. De inmiddels overleden Marcel Kemp en Nico Plomp maakten deel uit van de groep. De huidige uitgaven zijn aan hen opgedragen.

Afb.: Ons Voorgeslacht

Het interessante van een parenteel is dat het vaak gaat om mensen die in één geografisch gebied wonen. Van dat gebied heb je na enkele generaties al een flink aantal familienamen, waarbij andere onderzoekers aansluiting kunnen vinden. De huidige zeven delen van de Utrechtse parentelen kennen al zo'n 4250 gezinnen.

Welke bronnen zijn er nu voor 1700/1650? Dat zijn er best nog wel veel geeft Denis Verhoef aan. Notariële, rechterlijke en bestuurlijke archieven, zoals stadsarchieven zijn belangrijk. In het Utrechtse geldt dat ook voor de kapittel- en kloosterarchieven. Besef namelijk, dat circa 1/3^e van de grond van de dorpen rond Utrecht eigendom was van deze kapittels of kloosters. De weeskamer is ook een belangrijke bron, waarbij voogden –meest familie- worden genoemd. Het Hof van Utrecht bevat veel procesdossiers. Bij procesdossiers staan de namen van de beide partijen op de envelop

waarin de stukken zitten. Deze namen zijn geïndiceerd. Dat geldt ook voor criminele sententies. Over de hele provincie zijn er ook gegevens van publieke veilingen. Daar werden getypte plakaten van gemaakt die werden opgehangen. Interessant kan zijn te zien wie er kopen. Bij een faillissement bv. werd vaak veel gekocht door naaste familieleden.

Lijfrentes zijn te vinden in het stadsarchief. Vaak betreft dit ouders die dit doen t.b.v. hun -gehandicapte- kind. Er is dan een gezinsoverzicht beschikbaar. Ook werden deze lijfrentes elke tien jaar overgeschreven/geactualiseerd, waarbij gegevens over overlijden opgenomen zijn. Wat betreft de kapittels en kloosters: vaak zitten er zegels op pachtbrieven. Veel gewone boerenfamilies hadden een wapen. De pachtopvolging geeft uiteraard ook veel informatie. Er werden jaarlijks rekeningen over opgemaakt.

Afb. Beeldbank Utrechts archief

Generiek kan worden gezegd dat er veel in oude bronnen te vinden is wanneer er sprake is van vastgoed of wanneer er criminaliteit in het spel is. Over dat laatste werd veel vastgelegd. Bij kleinere dorpen kan je mensen in beeld krijgen met hun plaatselijke roepnamen, zoals Jan van Piet. Patroniemen zijn belangrijk om de herkomst te vinden. Als iemand bijvoorbeeld heet Jan van Rodenrijs -en vermoed wordt dat diens vader daar vandaan kwam- dan zal je die vader niet met die achternaam in Rodenrijs vinden. Het patroniem kan dan helpen.

Interessant is ook dat de stad Utrecht alle huwelijken van vóór 1700 heeft geïndiceerd. Denis heeft deze huwelijken in een tabel gezet. Hij zocht naar een echtpaar met de namen Cornelis en Haesje. Er bleken drie huwelijken te zijn met deze combinatie van namen, dus dat was behulpzaam.

Inzake het gebruik van onroerend goed zijn er van een aantal jaren gegevens over het Schildgeld beschikbaar. Dit betreft het gebruik van onroerend goed; gegevens over de eigenaar en de pachter. Op basis daarvan is er al eens een landkaartje gemaakt met gegevens uit 1536, 1600 en 1685. Dat kan tot nieuwe inzichten leiden.

Desgevraagd geeft Denis Verhoef aan, dat de Utrechtse parentelen beschikbaar zijn in het Utrechts archief. Ze zijn ook te koop bij Ons Voorgeslacht. Op de website van OV, Hogenda, zijn de delen I-III opgenomen. Eind van dit jaar wordt de achtste uitgave van de Utrechtse parentelen uitgebracht.

Mauring Roest dankt Denis Verhoef hartelijk voor zijn interessante lezing. Het is goed om te zien, dat er nog zoveel bronnen van voor 1700 beschikbaar zijn in het Utrechtse. Hij verwacht dat velen de tips van de heer Verhoef zullen gaan benutten!